

**En vejledning om skilte
og
Offentlighedens adgang til naturen**

Anbefalinger fra

**Danmarks Naturfredningsforening
Amtsrådsforeningen
Kommunerne Landsforening
Friluftsrådet
Dansk Landbrug
Dansk Skovforening
Skov- og Naturstyrelsen**

Oktober 2004
Revideret 2009

Færdsel er tilladt på veje og stier medmindre andet fremgår af skiltning.

Dette simple princip fra mark- og vejfredsloven fra 1871 er stadig hovedreglen for offentlighedens færdsel på veje og stier. I skove ”modificeres” princippet af naturbeskyttelseslovens regler om offentlighedens færdsel og ophold. Både i private og offentlige skove er motorkørsel forbudt, og i de private skove må man kun færdes til fods og på cykel på veje og stier og kun mellem kl. 6 og solnedgang. Disse regler for skove gælder også, selv om der ikke er opsat skilte herom.

Det er straks vanskeligere at give en tilsvarende kortfattet beskrivelse af, hvornår der i det åbne land i øvrigt kan opsættes adgangsregulerende skilte - og med hvilket indhold.

Der kendes i praksis en del eksempler på permanent skiltning, der ulovligt begrænser offentlighedens adgang efter naturbeskyttelsesloven.

Denne vejledning er blevet til i en arbejdsgruppe med repræsentanter fra Dansk Landbrug, Dansk Skovforening, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Amtsrådsforeningen og Skov- og Naturstyrelsen.

Arbejdsgruppen har dels haft til opgave, at tilrettelægge en kampagne med henblik på at de ulovlige skilte forsvinder, dels at give anbefalinger om indholdet og udformningen af skilte, der lovligt kan opsættes.

Kampagnen går ud på, at der af organisationerne gøres en systematisk og målrettet indsats for at orientere lodsejerne om de eksisterende regler og kraftigt opfordre til at bringe ulovlige forhold i orden. Samtidig opfordres de lokale organisationer til at samarbejde om at forsøge at klare eventuelle problemer for at minimere antallet af egentlige ”myndighedssager”.

Derefter er det op til amterne at gøre en indsats mod den - forhåbentlig meget begrænsede - ulovlige skiltning, der måtte stå tilbage.

Kampagne eller ej - det er hensigtsmæssigt at kunne give anbefalinger om indholdet og udformningen af skilte, der lovligt kan opsættes. Det er denne vejlednings hovedformål.

Vejledningen omfatter således anbefalinger om anvendelse af en række standardiserede skilte, der vil kunne dække de fleste tilfælde, hvor en ejer ønsker at opsætte permanente skilte, der vedrører offentlighedens adgangsmuligheder. Det bør understreges, at Dansk Landbrug, Dansk Skovforening, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Amtsrådsforeningen og Skov- og Naturstyrelsen af den opfattelse, at skiltning om naturbeskyttelseslovens adgangsregler kun anvendes, hvor der er et reelt behov.

For Dansk Landbrug, Dansk Skovforening, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Amtsrådsforeningen og Skov- og Naturstyrelsen er det således håbet, at vejledningen ikke afstedkommer en unødvendig skilteskov.

II Naturbeskyttelsesloves adgangsregler

Naturbeskyttelsesloven indeholder i kapitel 4 en række regler, der sikrer befolkningen en nærmere bestemt adgang til naturen, herunder adgang til private arealer, og ejeren må ikke forhindre eller vanskeliggøre denne adgang.

Erfaringerne viser, at der på steder, hvor offentligheden lovligt har adgang, er opsat en del skilte på veje og stier eller påmalinger på sten på strande, der efter deres indhold direkte forbyder offentlighedens lovlige adgang, f.eks. et skilt med teksten:

ADGANG FORBUDT FOR UVEDKOMMENDE

eller gennem deres indhold på anden måde giver indtryk af, at offentlighedens adgang er forbudt ("skræmmeskiltning"). Naturklagenævnet har således bl.a. truffet afgørelse om, at et skilt med:

PRIVAT VEJ

På en privat vej i det åbne land efter omstændighederne kan anses som en hindring af offentlighedens færdsel, medmindre skiltet suppleres med et tydeligt underskilt, hvoraf det fremgår, at vejen er åben for færdsel til fods og på cykel.

Det er heller ikke tilladt at opsætte skilte, der f.eks. advarer mod hugorme eller "løs tyr". Naturklagenævnet fandt i en konkret afgørelse, at et skilt ved en gennemgående vej med teksten "Jeg bor her" og med billedet af en hund, i den givne sammenhæng ville blive opfattet som et "skræmmeskilt" og derfor en hindring af offentlighedens færdsel.

Hverken naturbeskyttelsesloven eller mark- og vejfredsloven indeholder nærmere bestemmelser om, hvordan skiltningen skal udformes, eller om at sådan skiltning kun må opsættes efter autorisation fra en myndighed.

Det bør nævnes, at vejledningen ikke omfatter skiltning, hvor offentlighedens adgang af myndighederne reguleres med anden hjemmel (politivedtægt, fredning m.v.) eller skiltning, hvor en ejer kan lukke på dage, hvor der holdes jagt eller lign.

I det følgende gennemgås en række tilfælde, hvor skiltning om offentlighedens adgang kan komme på tale, og der vises en række standardkilte, som vil kunne anvendes i forskellige situationer bl.a. afhængig af hvor skiltene opsættes.

Omkostningerne til indkøb og opsætning af skiltene påhviler ikke det offentlige.

1 . Private veje og stier i det åbne land

Dansk rets hovedregel om offentlighedens adgang til at færdes på veje og stier findes i Mark- og Vejfredslovens § 17, der ifølge mark- og vejfredslovens § 2, stk. 3, også gælder for stier. Efter mark- og vejfredslovens § 17 har offentligheden adgang til at færdes på veje og stier – men ejeren kan ved skiltning helt eller delvis forbyde adgangen.

Mark og vejfredslovens § 17: Den som uden ejerens tilladelse eller anden særlig hjemmel færdes på anden mands grund eller som færdes ad en privat vej, hvor det ved færdselstavle eller andet lovligt opslag er tilkendegivet, at færdsel af den pågældende art er forbudt, straffes med bøde.

I det åbne land begrænser Naturbeskyttelseslovens § 26 ejerens adgang til efter mark- og vejfredsloven at ”skilte sig ud af” offentlighedens adgang: 4

Naturbeskyttelseslovens § 26: Adgangen til færdsel ad veje og stier i det åbne land kan, for så vidt angår færdsel til fods eller på cykel, af ejeren ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 kun helt eller delvis forbydes, hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, hvis den i særlig grad generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv. Adgang sker på eget ansvar.

Stk. 2. Ejeren kan på samme måde forbyde cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer, og færdsel ad private enkeltmandsveje og -stier på dage, hvor der holdes jagt, eller hvor færdslen på grund af intensivt landbrugsarbejde kan være forbundet med fare.

Stk. 3. Amtsrådet kan helt eller delvis tilsidesætte et forbud mod gående og cyklende færdsel for gennemgående vejes og stiers vedkommende og i særlige tilfælde tilsidesætte et forbud mod ridning på gennemgående private fællesveje.

Skiltning efter Mark- og Vejfredsloven er ikke undergivet specielle krav om skiltenes udformning. Politiet kan imidlertid kræve en uautoriseret afmærkning fjernet, hvis færdselsmæssige grunde taler derfor (færdselslovens § 97)

Indskrænkning i færdslen i byer m.v. Privatvejslovens § 44 indebærer, at hverken forbud mod færdsel eller regulering af færdslen vil kunne gennemføres på private fællesveje og stier i by (afsnit III) uden samtykke fra kommunen og politiet, ligesom sådanne veje og stier ikke kan nedlægges uden kommunens medvirken, jf. lovens § 53.

Kommunen kan efter privatvejsloven bestemme, at reglerne om private fællesveje og fællestier i by (afsnit III) også skal gælde i bestemte områder i landzone og i bestemte sommerhusområder.

Opsætning af autoriserede færdselsskilte: Opsætning af autoriserede færdselsskilte kræver godkendelse af politiet. På private fællesveje i by m.v. (privatvejslovens afsnit III- områder) kræves også godkendelse fra kommunen som vejmyndighed. (Færdselslovens § 97).

Overtrædelse af autoriseret skiltning opsat på private veje i medfør af færdselslovens § 97 medfører bødestraf efter færdselslovens § 118, stk.1, nr.3

De standere, der bærer autoriserede skilte efter færdselsloven, må *ikke* benyttes til anden skiltning m.v. (Færdselslovens § 99 stk. 2: Skilte, opslag, lysindretninger og lign).

Overtrædelse af uautoriseret skiltning efter mark- og vejfredsloven er undergivet privat påtale og straffes efter mark- og vejfredsloven med bøde, men kun efter den forurettedes begæring. Selvom et ”mark- og vejfredsskilt” angiver, at motorkørsel er forbudt, er eksempelvis ejerens motorkørsel ikke forbudt.

Ved autoriseret skiltning efter *færdselsloven* kræves særlig undertavle (f.eks. ærindekørsel tilladt) – ellers omfatter eksempelvis et autoriseret motorkørsel forbudt skilt også ejerens kørsel.

Der er udarbejdet forskellige forslag til udformningen af en række uautoriserede skilte, der kan benyttes i forskellige situationer, uden at komme i strid med naturbeskyttelsesloven.

Skilt 1

Anvendelsesområde: Skiltet tænkes anvendt, hvor ejeren ønsker at gøre opmærksom på, at vejen er privat og efter Mark- og Vejfredsloven ønsker motorkørsel forbudt.

Såfremt ejeren senere ønsker at forbyde offentlighedens ridning, kan der efterleveres en overklæbningsstrimmel til teksten (se bilag), og indsættes rideforbudspiktogram (se bilag).

Skilt 2

Anvendelsesområde: Skiltet tænkes anvendt, når en ejer efter Mark- og Vejfredsloven ønsker af forbyde såvel motorkørsel som ridning.

Skilt 3

Skiltet tænkes anvendt som supplement til autoriseret skiltning efter færdselsloven om motorkørsel forbudt). Såfremt ejeren også ønsker at forbyde ridning, kan tekstens ændres med overklæbning og indsættelse af rideforbudspiktogram (se bilag).

Cykelforbudspiktogram

Piktogrammet tænkes især anvendt i de særlige tilfælde, hvor ejeren efter § 26 stk. 2 kan forhindre cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer.

Rideforbudspiktogram

Piktogrammet tænkes anvendt, som supplement til autoriseret skiltning efter færdselsloven om motorkørsel forbudt, og hvor ejeren i medfør af mark- og vejfredslovens § 17 tillige ønsker at forhindre ridning.

Skilt 4.

Skiltet tænkes anvendt, hvor ejeren ønsker offentlighedens adgang helt forbudt, og det er lovligt, fordi betingelserne efter Naturbekyttelseslovens § 26 stk. 1 er til stede herfor.

Skilt 5

Skiltet kan anvendes, hvor ejeren alene ønsker at benytte sig af sin ret til efter mark- og vejfredsloven at forbyde motorkørsel.

Bemærk:

Naturbeskyttelseslovens § 26 gælder kun i det åbne land.

I de fleste sommerhusområder (de områder, der ikke er afsnit III områder) gælder mark- og vejfredsloven.

2. Strande og klitfredede arealer

Den almindelige strandadgangsret fremgår af naturbeskyttelseslovens § 22:

§ 22 stk. 1 Strandbredder og andre kyststrækninger er åbne for færdsel til fods, kortvarigt ophold og badning på arealer mellem daglig lavvandslinje og den sammenhængende landvegetation, der ikke er domineret af salttålede planter eller anden strandbredsvegetation. Adgang sker på eget ansvar. Det er tilladt kortvarigt at have en båd uden motor liggende på strandbredden. I perioden 1. april-30. september skal hunde føres i snor. Hunde skal altid føres i snor, hvor der er græssende husdyr. I perioden 1. september-31. maj er ridning tilladt på den ubevoksede strandbred og direkte ned dertil, hvis der er lovlig adgang til stranden.

Stk. 2. Reglen i stk. 1 omfatter ikke arealer, der inden den 1. januar 1916 er udlagt som have eller inddraget under en erhvervsvirksomhed, der drives på ejendommen. Det samme gælder forsvarsanlæg og havneanlæg.

Stk. 3. Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres.

Stk. 4. På privatejede strandbredder og kyststrækninger må ophold og badning ikke finde sted inden for 50 m fra beboelsesbygninger.

Offentlighedens adgangen til klitfredede arealer fremgår af naturbeskyttelseslovens § 25.

§ 25. Klitfredede arealer, jf. § 8 og § 9, er åbne for færdsel til fods og kortvarigt ophold, hvis der er lovlig adgang dertil. Adgang sker på eget ansvar. Hunde skal føres i snor. Den adgang til at medtage løse hunde og til ridning, der følger af § 22, stk. 1, gælder også for den ubevoksede, klitfredede strandbred.

Stk. 2. På privatejede, klitfredede arealer må ophold ikke finde sted inden for 50 m fra beboelsesbygninger.

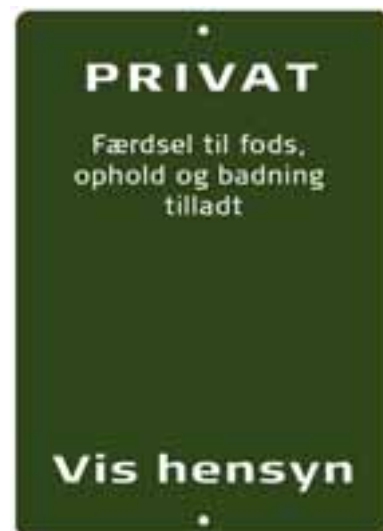
Adgangsreglerne for private og offentlige strande er langt overvejende de samme, og der er derfor kun undtagelsesvis grund til at skilte med PRIVAT eller lignende. "Privatskilning" kan også her efter omstændighederne give indtryk af, at offentligheden ikke har adgang til den pågældende strand. Derfor finder Dansk Landbrug, Dansk Skovforening, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Amtsrådsforeningen og Skov- og Naturstyrelsen, at der i almindelighed ikke er et reelt behov for skiltning eller anden markering af, at en strand er privat. Man kan imidlertid ikke modsætte sig en skiltning om, at stranden er privat, såfremt der samtidig oplyses om, hvorledes adgangsreglerne gælder for den pågældende strand.

På denne baggrund er der udarbejdet følgende forslag til 3 standardskilte (skilt 6-8):

Skilt 6

Anvendelsesområde: Strandbredder og klitfredede områder, hvor færdsel og ophold er tilladt for offentligheden.

På skiltet kan der eventuelt påklæbes forskellige piktogrammer, der orienterer om de gældende regler, f.eks. om forbuddet mod teltning. Det bemærkes, at hvis der ønskes piktogram om "hund i snor" på en strandbred, skal piktogrammet med periodeangivelse benyttes (se eksemplet i bilag).

Skilt 7

Anvendelsesområde: På strande, hvor der er strandbred mindre end 50 meter fra beboelsesbygning og på klitfredede områder, hvor naturbeskyttelsesloven giver mulighed for ophold på den del af stranden/det klitfredede areal, der er længere væk end de 50 meter (§ 22 stk. 4 og § 25 stk. 2)

På skiltet kan der eventuelt påklæbes forskellige piktogrammer, der orienterer om de gældende regler f.eks. om forbuddet mod teltning. Det bemærkes, at hvis der ønskes piktogram om ”hund i snor” på en strandbred, skal piktogrammet med periodeangivelse benyttes (se eksemplet i bilag).

Skilt 8

Anvendelsesområde: På strandbredder og klitfredede arealer, hvor naturbeskyttelsesloven alene giver adgang til passage.

Det bemærkes, at hvis der ønskes piktogram om ”hund i snor” på en strandbred, skal piktogrammet med periodeangivelse benyttes (se eksemplet i bilag).

Skilt 4

Anvendelsesområde: Strande og andre kyststrækninger, der før 1916 var udlagt som have mv. (§ 22 stk. 2)

3. Udyrkede arealer

§ 24 Udyrkede arealer er åbne for færdsel til fods og ophold, hvis der er lovlig adgang dertil. Adgang sker på eget ansvar. Hunde skal føres i snor.

Stk. 2. Ejeren kan forbyde adgang på dage, hvor der holdes jagt, eller i områder, hvor der foregår intensivt landbrugsarbejde..

Stk. 3. Til privatejede, udyrkede arealer er der kun adgang fra kl. 6 til solnedgang. Ophold må ikke finde sted inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1, 1. punktum, gælder ikke privatejede arealer, der i deres helhed er forsvarligt hegnede. Bestemmelsen gælder heller ikke de bræmmer langs vandløb og søer, som efter lov om vandløb skal holdes udyrkede, medmindre de grænser op til arealer, der er åbne for offentlighedens adgang.

Stk. 5 . Der er dog adgang til hegnede, udyrkede arealer, hvor der ikke er græssende husdyr, gennem låger og led og over stenter eller lignende, såfremt der ikke er opsat skilte, der helt eller delvis forbyder denne færdsel. Ejeren kan opsætte sådanne skilte, hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, hvis den i særlig grad generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af dyre- og planteliv. Hvor hegningen eller skiltningen ikke er rimeligt begrundet, kan amtsrådet påbyde hegningen eller skiltningen fjernet eller påbyde opsætning af låger, stenter eller lignende eller opsætning af skilte om adgangsmuligheden.

Skilt 9

Anvendelsesområde: Skiltet tænkes anvendt, hvor ejeren ønsker at gøre opmærksom på, at der er tale om et privat areal og deraf følgende begrænsninger i offentlighedens adgang.

På skiltet kan der eventuelt påklæbes forskellige piktogrammer, der orienterer om de gældende regler, f.eks. forbuddet mod teltning og reglen om at holde hund i snor (se bilag).

Skilt 4

Anvendelsesområde: Skiltet tænkes anvendt, hvor ejeren ønsker at markere, at offentligheden ikke har adgang efter Naturbekyttelseslovens § 24, og i tilfælde, hvor betingelserne for lukning af arealet i medfør af § 24 stk. 5 er til stede.

4. Skove

§ 23. Skove er åbne for færdsel til fods og på cykel samt for ophold, hvis der er lovlige adgang dertil. Det gælder dog ikke for skovarealer, der er afmærket som militære anlæg. Adgang sker på eget ansvar. Hunde skal føres i snor.

Stk. 2. Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres. Der må ikke opsættes usædvanlige hegn omkring skove.

Stk. 3. Ejeren kan forbyde adgang på dage, hvor der holdes jagt, eller i områder, hvor der foregår intensivt skovningsarbejde.

Stk. 4. Enhver, der færdes i skoven på anden måde end tilladt, har pligt til at oplyse navn og bopæl på forlangende af skovejeren eller dennes repræsentant.

Stk. 5. I privatejede skove må færdsel til fods og på cykel kun ske ad stier og veje. Der er kun adgang fra kl. 6 til solnedgang, og ophold må ikke finde sted inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger.

Stk. 6. Ejeren af privatejede skove på mindre end 5 ha kan ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 fastsætte indskrænkninger i offentlighedens adgang.

Stk. 7. Reglerne i stk. 5 og 6 gælder ikke for skove, der ejes af offentlige stiftelser.

Stk. 8. Ejeren kan ved skiltning fastsætte indskrænkninger i adgangen til cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer. Amtsrådet, for statsejede arealer miljøministeren, kan helt eller delvis tilsidesætte et sådant forbud.

Ved indgangene til de private skove er der mange steder opsat et særligt skilt, der orienterer om adgangsreglerne for private skove. Der er, som følge af de seneste ændringer af naturbeskyttelsesloven, ved at blive udsendt påklæbningslinier med rettelse til de skovejere, der har de pågældende skilte.

Levering af **privatskovsskilte** kan ske efter henvendelse til

Dansk Skovforening,
Amalievej 20
1875 Frederiksberg

der på Miljøministeriets vegne administrerer denne skilteordning.

Skilt 4

Anvendelsesområde: Skiltet kan anvendes, hvor ejeren af en skov på under 5 ha. ønsker offentlighedens adgang helt forbudt efter Naturbeskyttelseslovens § 23 stk. 6.

Cykelforbudspiktogram

Anvendelsesområde: Piktogrammet tænkes især anvendt i de særlige tilfælde, hvor ejeren efter § 23 stk. 8 kan forhindre cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer.

13

III Levering af skilte og piktogrammer.

Skiltene og piktogrammerne kan formentlig købes ved henvendelse til de fleste skilteleverandører og de kan i hvert fald købes hos

A/S Ole Nonbye
Knudsmindevej 4
8300 Odder
Telefon 87815100

P.E. Andreassen
Kroagervej 3
5750 Ringe
Telefon 62621401 og 62622500

Bilag: "Skilte i det åbne land" 14. oktober 2004

Skov- & Naturstyrelsen

Skilte i det åbne land

Dato: 14.10.04

14

•
PRIVAT

Færdsel til fods tilladt
fra kl. 6 til solnedgang

Ophold kun tilladt
mere end 150 meter
fra bygninger

Vis hensyn
•

PRIVAT VEJ

Færdsel til fods,
på cykel og til hest
tilladt

Vis hensyn

PRIVAT VEJ

Færdsel til fods og
på cykel tilladt

Vis hensyn

PRIVAT VEJ

Færdsel til fods,
på cykel og til hest
tilladt

Vis hensyn

**Uvedkommende
forbydes
adgang**

PRIVAT

Færdsel til fods,
ophold og badning
tilladt

Vis hensyn

PRIVAT

Færdsel til fods og
badning tilladt

Ophold tilladt mere
end 50 meter fra
beboelse

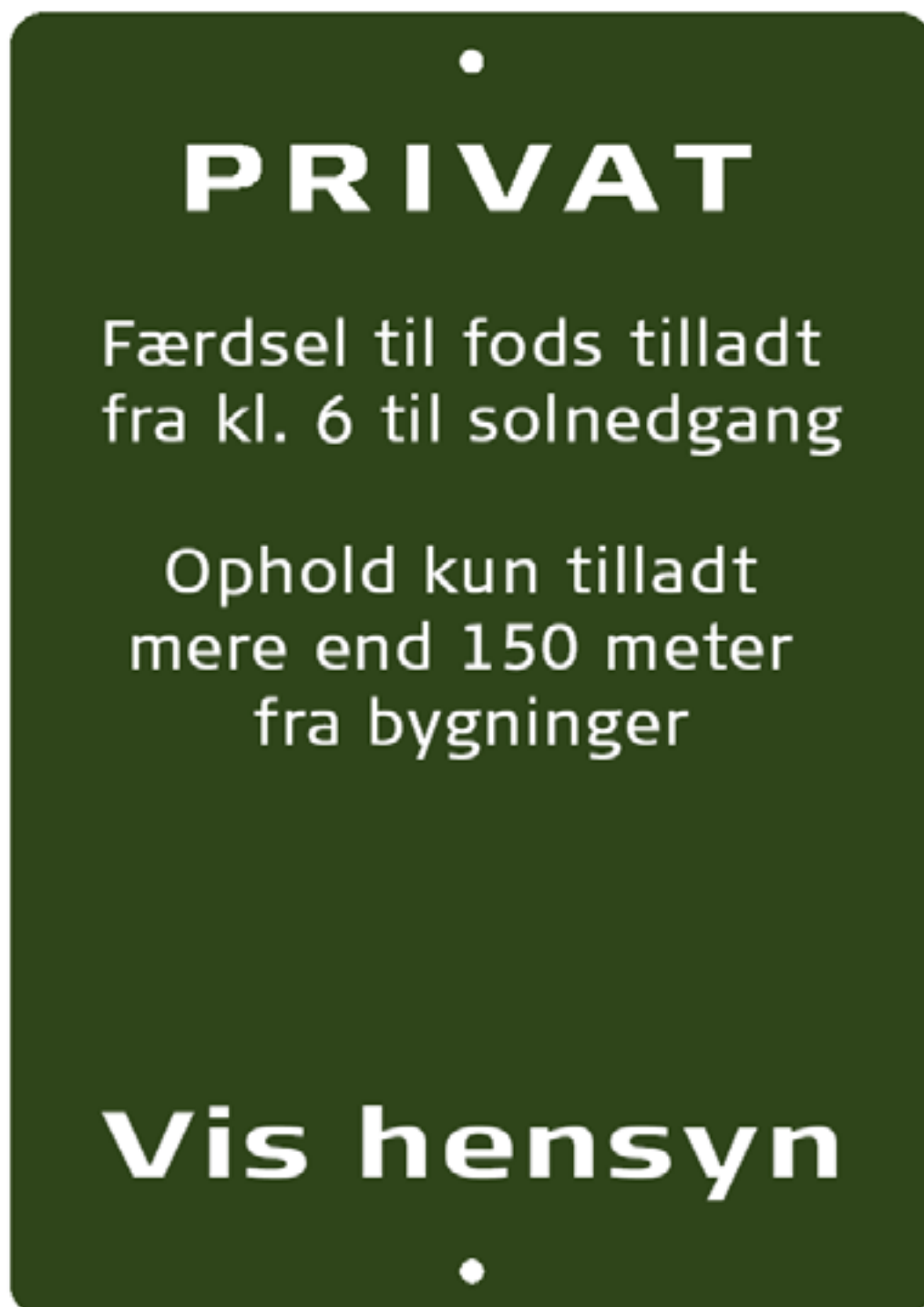
Vis hensyn

PRIVAT

Færdsel til fods
tilladt

Ophold og badning
forbudt

Vis hensyn

Skov- & Naturstyrelsen

Skilte i det åbne land

Dato: 14.10.04

Piktogramstørrelse: 40 mm

Påklæbningspiktogrammer og overklæbningslinje

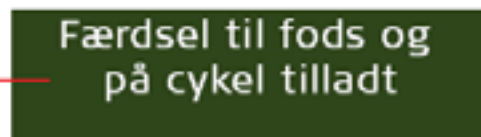

FARVER

Aluminiumspladen
er lakeret grøn
med farvekode
RAL 6005.

Den røde farve,
der anvendes til
forbudscirklen er
RAL 3020.

Piktogrammer kan
klæbes på skilt

Overklæbningslinje med
tekst kan klæbes over
skiltetekst

Søklæbende piktogram
kan påføres på skilte

Skov- & Naturstyrelsen

Skilte i det åbne land

Dato: 14.10.04

Mål: 100 x 100 mm

PIKTOGRAMSKILTE

Piktogramskilte

